

מילין יקירין ויהודשים נפלאים מלוקט מדברות קדשו ותורתו של רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מילה תא

חזרתא

חזרתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

זהירות שלא לטפס בעבודת ה' למעלה ממדרגתו

אלא מתחילה במצרים כשהיו ערומים מן המצוות נתן להם דם פסח ודם מילה, ובצאתם ממצרים כשבאו למרה נתן להם שבת וכיבוד אב ואם ודינים, ובמעמד הר סיני ציוה להם עשרת הדברות, עד שבערבות מואב השלים לצוות להם את כל התורה.

מביא רבינו בחיי משל להבנת הדברים, משל לאדם היושב זמן רב בחושך, ואם יצא פתאום ויסתכל בשמש יחשכו עיניו ותסתכן ראייתו, ולכן צריך שיסתכל באור מעט מעט עד שיתרגל בכך. וכשם שיקרה זה באור השמש, הוא הדין והוא הטעם בעצמו באור השכל, כי הדברים השכליים בדמיון הדברים הטבעיים, כי יקרה לשכל כמקרה החושים, וכוחות הנפש הלא הם קשורים עם כוחות הגוף. לכן מצינו בענין השגתו יתברך שיצטרך האדם לחנך שכלו מעט מעט, ובזה תהיה השגתו עולה ומתרחבת והולכת, כענין אור השחר שמתחיל לזרוח מעט אור ואחר כך הולך ומרחיב. ומי שעושה מעשיו במחשך ולא זרח עליו אור התורה, אסור לו לקפוץ בפעם אחת, אלא מעט מעט ירגיל עצמו להיטיב מעשיו, כדי שלא יכביד עליו עול התורה שמא תקוץ בו נפשו.

בפסוק זה נרמז אזהרה לעובד ה'

היה הרה"ק החתם סופר ע"ה מבאר, כי פסוק זה בא לרמוז לכל הבא בשערי עבודת ה' ועזר חפצו להתעלות בעילוי אחר עילוי בעבודתו את בוראו, עליו לדעת דברי התורה ולא יבוא לראות כבלע את הקודש שלא יבוא לבלוע הקדושה בפעם אחת שלא בהדרגה, כי על ידי זה ח"ו ומתו כמו שאמרו חז"ל (ברכות מג): פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. אלא על האדם מוטל להכיר את מקומו ודרגתו וכשיתקן וישלים דרגתו יוכל להעפיל לדרגה גבוהה הימנה, וכך כתב בחובות הלכבות (שער אהבת ה' פ"ה), צריך להיזהר לקנות מידות טובות לאט ובמתנינות, כדי שיתרגל להתנהג בהם, ויזהר שלא להרבות בעבודתו יותר מיכולתו כדי שלא יאבד מה שכבר יש לו, כי ריבוי השמן בנר הוא סיבה להיחלשות האור.

בידו להחזיק במעלות ומדרגות מופרזות אלו שאינם תואמות לפי מצבו ומעמדו, אלא אף גם זאת עלול ליפול ולרדת אף ממדרגתו אשר כבר עומד בה עתה. וכל זה הוא מעצת היצר הרע להכשיל את האדם, ולכן צריך להיזהר מאוד ולעלות בהדרגה מחיל אל חיל עד שיגיע למדרגה רמה וגבוהה ותתקיים בידו.

גם בני ישראל קבלו את מצוות התורה מעט מעט

כשבא הקב"ה לתת תורה לעם ישראל, לא הכביד עליהם בפתע פתאום עול תרי"ג מצוות,

וזאת עשו להם ויהיו ולא ימתו בגשתם את קדש הקדשים אהרן ובניו באו וישמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו. ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו (ד, יט-כ).

כלל גדול מובא בספרים לכל הבא בשערי עבודת ה', שכאשר רוצה להתקרב אל הקדושה הן בענייני סור מרע והן בענייני עשה טוב, צריך להיזהר בזהירות יתירה שלא יבחר לעצמו דרך גבוהה ומדרגות עליונות שלמעלה מהשגותיו וכוחותיו, בין אם הם בגשמיות ובין אם הם ברוחניות, כי המטפס ועולה בלי הדרגה בפסיעה גסה ובפעם אחת, לא די שלא יעלה

מילה דפליאה

בברכות התורה אנו ממשיכים את הארת מתן תורה גם לימינו אנו

התורה מתחדשת בכל יום כמו שאמר הכתוב (דברים כז ט) 'הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם', משמע שבכל יום יש נתינת תורה מחדש, וכך מבואר בלשון הברכה 'נותן התורה' שבכל יום יש נתינה חדשה, והתחדשות התורה כל יום מגיעה ממעמד נתינת התורה בהר סיני כפי שנאמר (שם ה ט) 'קול גדול ולא יסף' ותרגם אונקלוס 'ולא פסק', שכך מתן תורה ממשך ומתלווה עד היום הזה, ומכוחו יש התחדשות בתורה בכל יום ועל ידה יש קיום לכל העולם כולו.

'נותן התורה' בלשון הוה

בזה יבואר מה שברכות התורה כוללים הודאה על העבר ועל ההוה כאחד, ובטור (א"ח סי' מז) כתב שעיקר הברכה נתקנה על מעמד הר סיני, אשר בחר בנו מכל האומות וקרבתו לפני הר סיני והשמיענו דבריו מתוך האש, ונתן לנו תורתו הקדושה כלי חמדתו שהיה במשמעותו בלשון הוה, ולא 'נתן התורה' בלשון עבר, כי הכוונה היא שהוא יתברך נותן לנו תמיד בכל יום תורתו, וממציא לנו בה טעמים חדשים. ויש להוסיף ולומר, שברכות התורה פותחות בלשון עבר 'ונתן לנו את תורתו' וכן 'אשר נתן לנו תורת אמת', ואילו החתימה היא בלשון הוה 'נותן התורה', כי קולות מתן תורה אין להם הפסק ובכוחנו לשומעם גם כיום, ובברכות התורה אנו ממשיכים את הארת מתן תורה גם לימינו אנו, ומחברים את התורה המתחדשת בכל יום עם שורשה בתורה שניתנה לנו במעמד הר סיני.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

חיי הצדיקים בעולם הזה למען הבנים והתלמידים

נתקרבו הרבה בעבודתם בדיקות עצומה בקדושה ובטהרה ובסילודין כשרפים ומלאכים וזכו להתפשטות הגשמיות, עד היותם בטלים ממציאות ולהסתלקות נשמתם מחמת רוב כיסופין והשתוקקות ואהבת השם אשר בערה בהם, ולכך נאמר בהם (ויקרא טו א) 'בקרבתם לפני ה' וימותו'. והנה בספריהם של צדיקים ובכתביהם הרבו לבאר זאת, כשעיקר יסודם מדברים הנשגבים שכתב **האור החיים הקדוש ע"ה** בפירוש פסוק זה: שנתקרבו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובוזה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים וכו'. והוא אומרו **בקרבתם לפני ה'**, ואומרו **וימותו** בתוספות וא"ו, רמז הכתוב הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם, עכ"ל.

נדב ואביהוא נשאו בדביקותם כי לא היו להם בנים

על פי זה מבאר החתם סופר (תורת משה שם, במדבר ד"ה וימת) שלכך נאמר בנדב ואביהוא **ובנים לא היו להם** ואמרו חז"ל (יבמות סד.) 'הא אילו היו להם בנים לא מתו, כי אילו היו להם בנים היו נצרכים לבניהם אחריהם ללמדם דרך ישרה, אך **בנים לא היו להם** ולא היו נצרכים בעולם הזה על כן נסתלקו בקדושה.

אמנם אחר התבוננות היטב נבין כי זאת היא הברכה העליונה אשר אין למעלה ממנה, והיא הברכה אשר בירך משה רבינו ע"ה את עם ישראל לאחר שאמר (דברים כח ט-י) 'יקימך ה' לו לעם קדוש וגו' וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, וברכם בתכלית השלימות באופן שתושלם נפשם בימי נעוריהם ומצד שלימות נפשם כבר חתמו ימיהם, וימי הזקנה אשר הותירם ה' על פני האדמה אך למותר, אמר בכל זאת לא יהיה ימיהם הנותרים טלטול וטרדה רעה לנפש האדם, כי אם לטובה להשלים את בניו ואת ביתו אחריו, וזהו שאמר (שם פסוק יא) 'הותירך ה' לטובה בפרי בטנך', בשביל פרי בטנך. ומסיים החתם סופר (שו"ת י"ד הקדמה) וכותב: 'זוהו תכלית ברכה העליונה אשר לא יגיעו אליה כי אם יחידי סגולה בזמן הזה, והכלל בעולם התיקון א"ה.

הקב"ה מוסיף חיות לאדם כשמדריך את בניו ותלמידיו

והוא כעניין דברי החתם סופר ע"ה הידועים (תורת משה וירא ד"ה ונשתחוה ה-ב) שתכלית האדם אם יזכה באחריתו בעת צאת נשמתו להתקדש ולידבק באלקיו, והדיבוק נעשה ע"י המצוה בעשייתה, ואם יזכה באחריתו לעשות מצוה גדולה, כבר הפליגו חז"ל (שבת קיח.) 'הא חלקי ממתי בדרך מצוה'. וככל שיתקדש יותר יימשך חלק הרוחני למעלה ויתקרב למקורו, ואם יזכה למות מחמת הקדושה הגדולה ההיא ויעלה כמו השלהבת המתדבקת באש הגדולה זה מיתת נשיקה, הנשמה נושקת ומתדבקת אל מקורה, ובה מת חנוך. וממשיך החתם סופר ע"ה ואומר: והנה כמה צדיקים היו זוכים למות בנשיקה בעת עסקם במצוה בקדושה גדולה, אבל לטובת בניהם ותלמידיהם המה נשארים בחיים.

הגם שאשרי האדם שחתמו ימיו מהרה נשארים הצדיקים לטובת בניהם ותלמידיהם

וכבר כתב **הרמב"ם ע"ה** באגרת לבנו והביאו החתם סופר ע"ה (שו"ת י"ד הקדמה): ודע בני כי האדם המסכן בזה העולם השפל הנבזה אין לו מנוחה בו ואשריו למי שחתמו ימיו מהרה בלא טרדת נפשו, ע"כ. והקשה החתם סופר: ומעתה יפלא הלא עינינו רואות השרידים אשר ה' קורא, גם המה ינובון בשיבה, ובלי ספק כי הם השלימו נפשם בימי נעורם, ולהיכן אריכות ימים של אלו. אמור מעתה כי בודאי הם מצד עצמם כבר חתמו ימיהם, ואריכות ימים שלהם אינו לטובת עצמם, כי כבר שלמו ימיהם מצד כשרון נפשם, רק ה' יתברך מניחם עוד על האדמה לטובת זרעיהם וצאצאיהם ותלמידיהם, שיהנו מאורם וישלימו גם הם נפשם, ואין זה טלטול וטרדה להנפש, כי זכות הוא לה להשפיע מאורה לזולתה, ע"כ דברי קדשו.

הסתלקות בני אהרן מתוך דביקות עצומה עד שכלתה נפשם

והנה ממשיך החתם סופר ע"ה (תורת משה שם) לבאר שגם קדושי עליון אלו נדב ואביהוא, שהם 'מיודעיו של מקום',

וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקרבתם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם וגו' (ד. ט). הקשו המפרשים מה באה התורה ללמדנו באמרה 'ובנים לא היו להם' מה קשר יש בזה לכך שמתו.

לביאורם של דברים יש להקדים ולבאר מאמר אחר שאמרו חז"ל (שבת פח.): ואמר רבי יהושע בן לוי, כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר (שיה"ש ה ו) 'נפשי יצאה בדברו', ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן דיבור שני היאך קיבלו, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם. ולכאורה הדברים צריכים ביאור, האם אכן רצה הקב"ה שימותו, הרי הוריד עליהם טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, אם כן מלכתחילה מדוע פרחו נשמתם.

ועוד קשה בדברי בני ישראל לפני משה רבינו ע"ה (שמות כ טו) 'ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות'. והקשו צדיקים הרי נשמתן יצאה בדביקות עצומה וגעלה נפשם את בשרם, אם כן מה להם לבני ישראל לחשוש 'פן נמות' וכי יש לך תענוג גדול מזה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו למות מחמת דביקות וכיסופין לה' יתברך.

במתן תורה כלתה נפשנו להידבק באור פני מלך

אולם ביארו הצדיקים, כי אכן במעמד הר סיני ראו בני ישראל את המראה הנפלא מאורו יתברך, והגיעו למעלת המלאכים כדכתיב (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם' שמדבר על עת מתן תורה (ע"ז ה.), ולא זו בלבד, אלא עוד התעלו והגיעו לדרגה גבוהה יותר ממלאכי השרת. וכשהרגישו כי נתמלא כל העולם בשמים שמביאים תענוג, ובודאי בשמים אלו הינם משורש התענוג שמילא את כל חלל העולם, וראו את המראה הגדול והבהיר של 'וירד ה' על הר סיני' (שמות יט ב) שהרכין הקב"ה שכנתו וירד על הר סיני ופתח להם כל שבעת הרקיעים וראו שהוא יחידי, מרוב תשוקה ועריבות לא יכלו לעמוד ברשפי אש שלהבתיה ופרחה נשמתן בדביקות, אך הקב"ה החייה אותם והניחם בחיים כדי שיהיה המשך להתגלות זו לבניהם ובני בניהם עד סוף כל הדורות.

בזילין וקיריין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על סדר פרקי אבות

הרהורי תשובה בכל יום באים מהבת קול

ציון כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם, והוא סוד ארבע אמות של הלכה שהם להקב"ה בעולמו (ברכות ח.).

ועל כן יש לנו לדעת כי בני ישראל בעצמותם ראויים תמיד לשמוע דבר ה' ולשמוע בת קול היוצאת בכל יום, וכמו שאמרו חז"ל שבכל יום יהיה דברי תורה כחדשים בעינינו, כך גם אותה הבת קול מתחדשת עלינו בכל יום, ועל זה אומרים אנו בכל יום 'שמע ישראל', כי בכל יום ויום יכולים לשמוע ה' אלקינו ה' אחד, וכן כתוב (שמות יט ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, 'ועתה' לשון התחדשות שמתחדש כוח השמיעה בכל זמן מחדש. ואשר על כן כל יהודי קרוב הוא למאוד לקדושה, שהרי היא נמצאת בתוכו, ויכול להתקרב עוד ועוד לעבודת ה' על ידי התורה ומצוותיה, שהרי כך אומרת הבת קול 'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, וכן 'שובו בנים שובבים', שהבת קול מעוררת על שני דברים אלו תורה ותשובה, ועל כן בבוא ההתעוררות בקרבנו יעשה ממנה 'חפצא' בתורה ותשובה.

[עניין עשיית חפצא מההתעוררות הוא כפי שהרמב"ן הקדוש ע"ה מבאר בפסוק (שיה"ש ב ז) 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ' שכאשר מתעוררת אצל האדם רשפי אש באהבה לבוראו ולקיום מצוותיו יש לו לעשות מזה 'חפץ' שתישאר בידו ההתלהבות. וכך הם דברי הרמב"ן בספר אמונה ובטחון (פ"ט), שכפי מעלת מחשבת האדם בגדלות הבורא ונפלאותיו יתעורר ויתלהב ליבו, וכדי שלא תהיה ההתעוררות לריק יראה להוציא הדבר מכוח אל הפועל, וזהו שכתוב 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', 'שתחפץ' לשון חפץ, שלא לעורר הלב עד שיהיה חפץ וכלי מוכן לקבל בו את האהבה. ופירש הקדושת לוי (לשבועות ד"ה אופן הג') שהתעוררות הלב היא דבר רוחני כדוגמת נשמה שאין לה קיום בלי הגוף, וכשמכניסים ההתעוררות בדבר מצוה עושים כלי וקיום להתעוררות שלא תחלוף מאליה].

עולם. והיינו 'ונשמע פתגם המלך' שעל ידי רוח הקודש ידעו בסיני זה הענין ואמרוהו, ודאי נשמע קול מוכיח, לפי שאז נזכה לשמוע פתגם המלך.

יוצאת מהר סיני כי נשאר בו כח מתן תורה לדורות

'בת קול' זו 'יוצאת מהר חורב', ובא ללמד כי כל בני ישראל בשורשם ראויים הם לשמוע בת קול, שכן מעת מתן תורה לא פסק קול ה' שהוטבע בכל יהודי כשעמדנו על הר סיני ושמענו קול ה' בהדר, כאשר מרוב תשוקה יצאו נשמותינו מעונג הנשמה לשמוע קול ה' ונקבע בעומק נפשנו כוחות קדושה, ומעמד זה אשר חובה על כל אחד לזכרו, ממשיך להשפיע קדושה לעולם שכן כתוב (דברים ה ט) 'קול גדול ולא יסף' ותרגם אונקלוס 'ולא פסק', והוא לרמז שנמשך קול ה' לעולם ואין לו הפסק, כי 'דבריו חיים וקיימים לעד ולעולמי עולמים', ומכך בא בת קול לכל יהודי. וכך דיבר בקדשו הרה"ק בעל קדושת לוי ע"ה (פר' חיי שרה ד"ה ואברהם וקן): ומהיכן בא לאדם התעוררות תשובה בכל יום, מזה ששמענו את הקול בהר סיני 'אנכי ולא יהיה לך מפי ה' (מכות כד.), זה נרשם בלבנו, ומזה בא התעוררות תשובה בכל יום.

וכתב בהיכל הברכה (ואתחנן) על הפסוק 'קול גדול ולא יסף', שהבעל שם טוב ותלמידיו זכו לשמוע 'קולות וברקים וקול שופר חזק' באמירת 'אנכי עם כל הרזין סתימין עילאין, וכן רש"י ז"ל היה לו זה המדרגה, וגם כל המקדש עצמו יזכה לשמוע קול ה' שקיים לעולם.

וכתב בשל"ה (תולדות אדם בית ה) בשם הגהות הדרת קודש, שלכך חתם 'נותן התורה' שהוא הווה, כי השפע הנכבד הוא יורד בכל יום תמיד, כנרמז בפסוק (תהלים קלג, א) 'כטל חרמון שיורד על הררי

בְּכָל יוֹם וְיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מֵהַר חוֹרֵב וּמִכְרִזַּת וְאוֹמֶרֶת: אוֹי לָהֶם לְבְרִיּוֹת מֵעֲלִבּוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה. (אבות פ"ו, משנה ב).

הקשה מורינו ורבינו הבעל שם טוב הקדוש ע"ה, לשם מה יוצאת בת קול זו, הרי מעולם לא נודע על אדם ששמע את הבת קול הזאת, שהרי אם יבוא אדם ויגיד שהוא שמע את הבת קול בודאי לא נאמין לו ונדון אותו כנביא שקר, כי לא נשמע מעולם שישמע אדם אותה הבת קול, אם כן מה תועלת יש ביציאתה בכל יום. קושיא דומה קשה על ענין בת קול נוספת שמובאת בזוהר (פר' נשא קכו). שבכל יום בת קול יוצאת ואומרת 'שובו בנים שובבים'.

אלא יסוד גדול מונח כאן לכלל עבודת היהודי בעולמו, שלכל יהודי, יהיה אשר יהיה מצבו, ישנם הרהורי תשובה בכל יום, והרהורים אלו באים מאותה הבת קול היוצאת בכל יום, ואמנם לא שומעים אותה באוזנים הגשמיות, אך לליבות בני אדם היא נשמעת היטב, כי הבת קול והכרוז נמצאים בעולם המחשבה, ושם 'אין אומר ואין דברים' (תהלים יט ד), משכך רק הלב יכול להרגיש זאת וממנה מתעורר האדם לתשובה.

ומקור הדברים כבר איתא בחרדים (מצוות התלויות בארץ פ"ז): דבר אחר 'ונשמע פתגם' (אסתר א כ), כבר ידעת מה שאמרו בזוהר בת קול יוצא בכל יום ומכרזת 'שובו בנים שובבים', ובת קול יוצא מהר חורב בכל יום ויום אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, וקשה למי מכריזין הלא אין אנו שומעין כלום, אלא ודאי אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי כדאיתא במסכת מגילה (ג) הכי נמי, אף על גב דהוא לא שמע, מזליה שמע, כדכתיב (תהלים קלטי יד) 'נפלאים מעשיך', לשון כסוי, כמו 'כי יפלא ממך דבר' (דברים יז ח) אפילו הכי 'ונפשי יודעת מאד'. וזהו שלפעמים מתעורר באדם רוח טהרה מקול הקורא לאוזן נשמתו, ומכל מקום לא יזכה לזה רק השומע קול החכם המוכיח, והיינו דכתיב (שם יא ג) 'והיה אם שמוע תשמע', כלומר אם תשמע למוכיח באוזן בשר, תזכה לשמוע באוזן הלב כרוז מלכו של

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להעתיק ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל

